

Av LISE-LOTTE BJÖRKMÄN

Riksförbundet Svensk Trädgårds rådgivare svarar på dina frågor
tisdagar, onsdagar och torsdagar kl 9–12, onsdagar dessutom kl 13–16.
Ring 08-758 86 36 eller e-posta radgivning@tradgard.org

Koka gärna potatisen med skalet på.

Varför har potatisen så skarp smak?

FRÅGA: Vår lagrade potatis får en skarp brännande smak. Om potatisen kokas med skal framträder inte smaken, men skivad ugnstekt sticker den fram. Skalad potatis blir även ovanligt snabbt brun om den inte läggs i vatten direkt. Vi odlar potatisen i en mullrik sandjord. Vi har olika sorter och den starka smaken framträder främst hos sorterna 'Fontane' och 'Maria'. Någonting är fel, när den smakar så här och man knappt hinner skala och skiva den innan den blir brun. Vad beror det på?

SVAR: Att exakt säga vad som orsakar bismaken är svårt. Orsaken grundläggs under odlingen och kan öka under lagring och speciellt om lagringen är för varm. Fyra grader är optimal temperatur under potatisens viloperiod.

En brännande smak längst bak på tungan kan bero på att knölen varit grönfärgad eller utsatts för stress som gjort att potatisen bildat glykoalkaloider, ämnen som kan ge smakförändring. Grundläggande är att ge potatisen bra odlingsförhållanden med kupning och jämn vattentill-

gång. Det kan även behövas tillskott av näring, men överdosera inte. Använd gärna organisk jordförbättring för att öka mullhalten ytterligare i jorden. Ni har själva märkt skillnader mellan sorterna och jag kan tänka att tidigare sorter har lättare att i lagring utveckla denna egenskap. Sedan är det intressant att oskalad potatis smakar bra medan skalad utvecklar denna bismak. Det ligger nära till hands att råda er att alltid tillreda potatisen med skalet på.

Brunfärgning av potatis är också delvis en sortfråga, beroende av potatisens innehåll av citronsyra, som minskar under lagring och därför ökar mörkfärgningen ju längre potatisen lagras. Ett bra sätt är att lägga potatisen direkt i vatten efter skalning och man kan även tillsätta extra citronsyra i vattnet. Bra tillgång på kalium under odlingen kan eventuellt förebygga fenomenet.

Ja det var några råd. Framförallt tror jag ni ska titta närmare på hur ni lagrar potatisen, så den inte förvaras för varmt.

Vad har hänt med vår tujahäck?

FRÅGA: Vi har problem med tujahäcken runt vår relativt nyanlagda trädgård. Flera av tujorna har redan dött och flera håller på att gulna medan andra är helt friska. Vi har skött dem efter konstens alla regler med vatten och gödsel. Vad håller på att hända?

SVAR: Det är många som ringer och är bekymrade över tujor som gulnar, blir bruna och torkar in. Orsakerna kan vara många, allt från torka till dålig dränering och vattensjuk mark där rötterna dör av syrebrist, till svampangrepp eller hundar som upprepade gånger kissar mot häcken eller skador efter vintern, så kallad tjältorka.

I det här fallet är det förmodligen noggrann skötsel av gräsmattan och gödsling med Stroller Plus T-Kombi (Stroller-Plus Trippel), ett gödselmedel som även innehåller moss- och ogräsbekämpningsmedel, som är orsaken. Efter diskussion med frageställaren framkom att

medlet används regelbundet på gräsmattan. Stroller Plus T-Kombi innehåller ett klass 3-bekämpningsmedel, som bekämpar alla tvåhjärtbladiga växter (som de flesta trädgårdsväxter är) medan enhjärtbladiga växter, som t ex gräs, klarar sig. Oförsiktig användning innebär således risk för växter man vill ha kvar i trädgården. I den här trädgården fanns de värst drabbade tujorna på låglänta delar av trädgården dit bekämpningsmedlet nått med vattenavrinningen. Något som är viktigt att tänka på vid spridning och att hålla säkerhetsavstånd till intilliggande planteringar.

Även av andra, ännu tillåtna bekämpningsmedel, kan man få oväntade skador. Man kan misstänka en oförsiktig användning av totalogräsmiddel innehållande glyfosat, när växter omotiverat gulnar, förtvinar eller dör i den egna eller i grannens trädgård. För både vind, vatten och den mänskliga oförsiktigheten eller illviljan kan vara inblandad i spridningen. Bäst är att undvika kemiska bekämpningsmedel helt!

BILD: TATJANA BLDIOVIC

BILD: BENGT ALM

Skada på tujahäcken när gräsmattan behandlats med Stroller Plus T-Kombi.

En ros som plötsligt dött. Skadan kan bero på näraliggande behandling med glyfosat-preparat.

Otacanthus azureus.
Blomman har ännu inte fått något svenskt namn.

Vad heter växten?

FRÅGA: Denna fina blomma har prytt min altan i sommar men jag har glömt vad jag köpte den som, den kallades blå någonting. Kan ni hjälpa mig så jag kan fråga efter den även nästa år?

SVAR: Denna för oss hållandevis nya växt är en *Otacanthus azureus* och den har inget officiellt svenskt namn ännu, vad jag har kunnat få fram. Däremot finns det en släkting *O. caeruleus* som heter violax. Kanske kan vi kalla den azurblått violax tills namnet är fastställt och finns med i SKUD, Svensk kulturväxt-databas. För växten har en underbar färg och det finns säkert andra "blå" arbetsnamn ute i handeln. En dansk förädlare har gett den handelsnamnet ATLANTIS. För att få rätt växt använder du det vetenskapliga namnet och ju fler som efterfrågar växten desto vanligare lär den bli i handeln. Den är framtagen som krukväxt men fungerar bra som utplanteringsväxt och trivs i soligt läge med jämn tillgång på vatten och näring under sommaren. Till hösten kan man ta in och övervintra den, ljus och något svalare. Den kommer ursprungligen från Sydamerika och tål inte frost.

Stinksysesäckmal på lammöron.

Varför är lammöronen så fula?

FRÅGA: Mina lammöron har blivit så fula och fläckiga på bladen för att sedan även gulna helt och hållet. Man kan se små, ulliga utväxter på bladundersidorna, ja även på bladskäften. Jag har lagt märke till detta under några år och det blir värre och värre. Vad är på gång?

SVAR: Frågor om ovanstående skador på lammöron har dykt upp under senare år, men är inget som är väldokumenterat i växtskyddslitteraturen. Jourhavande biolog på Naturhistoriska Riksmuseet har kommit fram till att det förmodligen är stinksysesäckmal, *Coleophora lineolea*, som angripit lammöronen. Malen har t ex den vildväx-

ande stinksyskan, *Stachys sylvatica*, som värdväxt och den tillhör samma släkte som lammöron, *Stachys byzantina*.

Enligt uppgifter från Storbritannien (www.ukmoths.org.ukk) svärmar den fullvuxna malen i slutet på sommaren då den lägger sina ägg på värdväxten. Malen är ljus med ockragula vener på vingarna och ca 1-1,5 cm mellan vingpetsarna och kroppen är ca 1 cm lång. Lättare att känna igen är larverna som lever i en så kallad lappsäck, som är en utväxt som ser ut att vara en del av bladet. Här övervintrar den och nästa vår växer larven och lappsäcken till sig och är då lätt att upptäcka. Klämmar man på den utvecklade säcken kommer en liten larv fram.

Stinksysesäckmalen anses tämligen sällsynt i Sverige (www2.nrm.se), men har den nu hittat lammöron som värdväxt finns det mer mat i många trädgårdar och parker. Så håll ögonen öppna och ta bort angripna blad och oskadliggör dem så snart du ser denna skada. Är angreppet omfattande och har pågått under flera år blir lammöronen så fula att man inte vill ha dem kvar.

Fråga
FOR!

018-15 26 00

radgivning@for.se

Få svar på dina trädgårdsfrågor av Fritidsodlarnas rådgivare.

Ring eller maila:

Oktober till och med mars, endast tis-tors 09.00-12.00.

Tisdagar:

Ulf Nilsson

Annica Larsdotter

Henrik Bodin

Onsdagar:

Lise-Lotte Björkman

Anna Ingemarsson

Gösta Andersson

Torsdagar:

Lise-Lotte Björkman

Ulf Nilsson

Jens Svensson

Fråga rådgivarna
allt om trädgård!